

Oponentní posudek na diplomovou práci

Název práce:	Well-being žáků 1. stupně ZŠ ve vztahu k přístupu učitele a školním výsledkům
Autorka práce:	Eliška Janotová
Vedoucí práce:	PhDr. Klára Špačková, Ph.D.

Autorka předložené diplomové práce je studentkou studijního oboru učitelství pro 1. stupeň základní školy. V rámci studia pobývala na studijní stáži v zahraničí (Finsko) a oslovilo ji tam téma well-beingu, kterému se zde dostávalo větší pozornosti než u nás. Proto se na toto téma zaměřila, čímž by chtěla přispět výzkumnou sondou do dané problematiky. Je třeba podotknout, že duševní zdraví či dušení pohoda hrají klíčovou roli při budování pozitivního sebepojetí a vztahu k učení, a mají vztah i k výsledkům v učení. Jsou i faktorem percepce otevřené budoucnosti a budoucího společenského uplatnění. Má proto určitě význam se tématu věnovat.

Autorka práce už tím, že téma zkoumá v rámci studia, ho jistě bude řešit i ve své práci učitelky a možná, že dá také zajímavé podněty svým kolegyním a kolegům ve škole, kde bude působit. Téma je navíc důležité v kontextu aktuální společenské situace. Nouzový stav a následná opatření – se zavřenými školami a přerušением kontaktů mezi učiteli a žáky a žáky navzájem – jistě nepřispěly k duševnímu zdraví našich dětí.

Práce je tradičně členěna, obsahuje všechny náležitosti, které se vyžadují (abstrakt v českém a anglickém jazyce, úvod, teoretická část, výzkumná část, zhodnocení výzkumných otázek, diskuse, závěr, literatura, přílohy). Má také odpovídající rozsah (76 stran včetně příloh). Práce je přehledná, čtivá, nenašla jsem žádné prohřešky po formální nebo jazykové stránce, které bych měla vytknout.

Teoretická část práce seznamuje čtenáře s definicí pojmu well-being, ve kterém se snoubí emoční, duševní a sociální aspekty. Podává základní vymezení, které obohacuje kontextem školního vzdělávání. Autorka se postupně dále zabývá jednotlivými „jednotkami“ formujícího se well-beingu dětí ve školním prostředí (třídní klima, výsledky, přístupy učitelů), kterým se následně věnuje ve výzkumné části práce. Představuje také několik zahraničních výzkumů, které ji oslovily a které se well-beingu dotýkají. Dotazuji se autorky, proč byly vybrány právě tyto výzkumy, předpokládám, že je celá řada podobných šetření – co bylo kritériem zařazení do její výzkumné sondy? (Jen na okraj podotýkám, že nebývá zvykem uvádět názvy výzkumů jako název kapitol, a navíc v angličtině. Autorka mohla vyjmout z výzkumu jeho hlavní téma a použít ho jako název kapitoly. Ale to je jen detail, nenarušující vyznění práce). Dále autorka přináší několik ukávek, jak se řeší duševní zdraví prostřednictvím školního kurikula. Oceňuji, že autorka pracuje se zahraniční literaturou, že dohledala potřebné zdroje. Překvapující je, že nebyly dohledány ve větší míře i výzkumné zdroje v české literatuře – skutečně je tak málo výzkumných studií u nás?

Výzkumná část je logicky strukturována. Popisuje záměry a cíle práce, stanovuje si dvě hlavní výzkumné otázky, které jsou doplněny hypotézami. Představeny jsou tři třídy, ve kterých výzkum probíhal. Autorka si vybrala tři rozdílné školy, a očekávala také odlišnou úroveň

duševní pohody u žáků 5. ročníků v závislosti na faktorech, které se vztahují k samotné definici jevu (přístupy učitele a vedení výuky, hodnocení žáků, činnosti ve výuce, přístup k žákům). Pro identifikaci těchto faktorů byl využit strukturovaný dotazník pro učitele, ve kterém se inspirovala dotazníkem TALIS-PISA link. Duševní pohoda byla zkoumána formou dotazníku s 20 položkami pro žáky, kde jako zdroj posloužily tři dotazníky.

Prezentace dat je přehledná, autorka sebraná data kvantifikuje a používá pro jejich vyhodnocení popisnou i induktivní statistiku. Nejdříve prezentuje a interpretuje rozdíly mezi třídami z hlediska přístupů učitelů, posléze sleduje rozdíly mezi žáky. Identifikované rozdíly mezi učiteli bychom mohli označit jako celkový styl výuky, který autorka vztahuje k dosažené úrovni well-beingu. V diskusi je mj. porovnává i se styly ze zahraniční literatury (z prezentovaných výzkumů v teoretické části). Prokázán byl očekávaný vztah well-beingu k výsledkům v učení a k respektujícímu přístupu učitele.

Práce splňuje kritéria kladená na diplomové práce na katedře psychologie. U studentů učitelských programů nebývá tak běžné, že jsou použity i induktivní statistické postupy – za to je třeba pochválit (rozdíly mezi skupinami, korelační analýza). Ocenit lze zcela jasně zaujetí pro téma i kvalitu zpracování.

Několik otázek jsem položila přímo v textu, prosím autorku, aby se k nim vyslovila při obhajobě práce. Dále se dotazuji:

- 1) Autorka v teoretické části představila několik zemí, a zhodnotila pojetí well-beingu ve školním kurikulu. Proč si vybrala právě tyto země? Co bylo kritériem zařazení? Jak si v tomto kontextu stojí Česká republika?
- 2) Proč byly zkoumány právě žáci 5. ročníků? Má well-being také vývojový/věkový rozměr? Předpokládá autorka také genderové rozdíly?
- 3) Dotaz mám k tabulce 2 (s. 32). Rozumím tomu, že se jednotliví učitelé lišili z hlediska práce ve skupinách; překvapuje mne však, že se shodli v ostatních faktorech naprosto přesně (25 %). Nejedná se o chybu?
- 4) Při srovnávání rozdílů mezi třídami se porovnávají navzájem třídy – každá proti každé (tedy 3 sledování). Proč byl zvolen tento postup? Obvyklejším způsobem bývá analýza rozptylu (ANOVA)?

Vzhledem k výše uvedenému hodnocení práce ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 31. 8. 2021

doc. PhDr. PaedDr. Anna Kucharská, Ph.D.

Oponentka práce